

sürgün andı
biz;

insanlık tarihinin en acımasız
sürgün ve soykırımını yaşamış
çerkesler olarak...
nerede yaşıyor olursak olalım
yaşadığımız soykırımı
unutmayacağımıza,
gelecek nesillere de
unutturmayacağımıza...
her türlü baskıya
asimilasyona
karşı koyarak
var olacağımıza...
21 Mayıs'ı
ulusal-kültürel dirilişimizin
günü yapacağımıza...
yaşadığımız tüm ülkelerde
anavatanımız Kafkasya'da
ve tüm dünyada
barışı savunacağımıza...
atalarımızın
manevi huzurunda
and içeriz...

KAFKAS DERNEKLERİ FEDERASYONU
FEDERATION OF CAUCASIAN ASSOCIATIONS

Şenyuva Mahallesi, Kafkas Sokak No. 60 Beştepe-ANKARA
T. 0312 222 85 89 F. 0312 212 52 40

www.kafkasfederasyonu.org

UNUTMADIK
1864
WE DIDN'T
FORGET

ÇERKES
SÜRGÜNÜ
1864
CIRCASSIAN
EXILE

SON SÖZÜ HEP DİRENENLER SÖYLER...
THOSE WHO RESIST WILL HAVE THE FINAL SAY...

KAFKAS DERNEKLERİ FEDERASYONU
FEDERATION OF CAUCASIAN ASSOCIATIONS

BÜYÜK ÇERKES SÜRGÜNÜ

**“İNSANLARI YURTLARINDAN
SÖKÜP ATABİLİRSİNİZ;
FAKAT YURTLARINI
KALPLERİNDEN ASLA...”**

İnsanlık tarihinin en eski, en köklü, en bilinen coğrafyası, hemen tüm dünya dillerinde, tüm dünya masallarında, destanlarında yer alan ulaşılmaz, efsunlu, gizemli, atlas ve safir renkli düşler, mutluluklar ülkesi; Çerkes halklarının kutsal anayurdu. Doğudan batıya, kuzeyden güneye binlerce yıldır toplumların, uygarlıkların gelip geçtiği, tarihi kavimler kapısı, sevgili KAFDAĞI!..

Tarihte eşi benzeri görülmemiş barbar bir jenosit ve sürgünle bu kutsal ata topraklarından koparılan, ikinci vatan saydıkları kırktan fazla ülkede dağınık bir şekilde yaşayan, evrensel barışın, dostluğun, kardeşliğin, insanlığa ne denli gerekli olduğunu, 21. yüzyıla da taşıyan Çerkes halkları; şimdilerde uğradıkları soykırımın, sürgünün 144. yılını, tüm ulusları, toplumları ve dinleri barışa ve kardeşliğe çağırarak, dünyada süregelen savaşların, yıkımların durmasını, gözyaşının ve akan kanın dinmesini umut ederek anmaktadır.

Bu ulusal yas gününde sürülmenin, parçalanmanın sonucu olarak Çerkes halkları, ulusal kimliğini oluşturan en önemli unsur olan anadilini kaybetmek üzere olduğu acı gerçeğiyle de karşı karşıyadır.

Bilindiği üzere;

- Dil, toplumların etnik konsomasyonlarında, uluslaşmalarında, var oluşlarını sürdürme çabasında en büyük güçtür.

- Dil, halkların, ulusların gömleğidir, giysisidir, zırhıdır. Çıplak kalan insan vücudu nasıl önce üşüyüp, hastalanıp sonra da ölür ise, dilini kaybeden ulus da ölür.

- Atalarımız bu tehlikeyi, Adıgecede, Abazacada... **"Dilsiz ulus ölüdür"** özdeyişi ile dile getirmişlerdir.

Halkımız, sürgünün 144. yılında anadilini, kimliğini, ulusal kültürünü yaşatmak zorundadır. 21 Mayıs'ın her yıldönümü bu anlamda, yeniden canlanma, ulusal değerlerine yeniden sahip çıkma anlamında anılmalıdır.

Anayurtları Kafkasya kadar dünyada tanınmayan, Kafkasya'nın otokton (yerli) halkları, batı ülkelerinde Caucasian, Circassian; Arap ülkelerinde Serkes, Şerakise, Türkiye'de ise "ÇERKES" adıyla bilinmektedirler. Kafkasya'yı, MÖ. 5 binli yıllara dayanan eski tarih ve uygarlıkları ile Abaza, Adige, Asetin, Çeçen, Dağıstan halkları ile

yüzyıllardır Kafkasya'da yaşayan Karaçay ve Balkar halkları oluştur-
maktadır. "Kafkasyalılık", "Kuzey Kafkasyalılık" ve "Kafkaslılık" birleştirici
isim olmuştur. Artık milliyet, boy, kabile, sülale, aile gibi bir çok
farklı alt kimliği koruyup, yaşatıyor olmalarına karşın, "Kafkaslılık"
üst kimliği her zaman güçlü bir birleştirici aidiyet duygusudur bu
halk için..

Kafkasya, Kuzey ve Güney Kafkasya olarak coğrafi iki ana
bölüme ayrılır. Güney Kafkasya'ya genel olarak Transkafkasya,
Kafkas ötesi, Kafkas ardı denilmektedir. Oysa Kafkasya denilince
akla, öncelikle Kuzey Kafkasya ana coğrafyası gelmektedir. Tarihsel
olarak Kafkas uygarlığının beşiği burasıdır.

Güney'de yaşayan ve Kafkas uygarlığı ve kültür dokusunun bir
parçasını oluşturan otokton halklar da, kendilerini Transkafkasyalı
olarak tanımlamazlar. Kafkasyalılık, onlar için de belirleyici bir
kavramdır.

Kafkasya, güzel coğrafyası, verimli toprakları ve jeopolitik
konumu ile tarih boyunca çeşitli halkların ve devletlerin ilgisini
çekmiş, istahlarını kabartmış, saldırılarına hedef olmuştur. Kafkaslılar,
yüzyıllarca vatanlarını savunmak için sürekli savaşmak zorunda
kalmışlardır. Kafkas tarihi, neredeyse bir "Savaşlar Tarihi"dir. Bu
savaşlar, Kafkasya'da kalıcı bir devlet yapısının kurulmasını
engellemiş, devlet geleneği prenslikler düzeyinde kalmıştır. Nüfus
hareketleri, büyük kentlerin kurulmasını önlemiş, maden kültürünü
yaratıp Anadolu'ya ve batıya taşımış, yazısı ve düzenli bir orduyu
bulunan halklar iken, savaşlar ve işgaller sonucu modern toplumun
bu tür ana kurumlarından yoksun kalmışlardır.

Sürgün...

Kafkas halklarının anavatanlarını terk etmelerinin adını doğru
koyabilmek bakımından şu üç kavramın anlamını iyi kavramak
gerekir.

- **GÖÇ**: İşgal ya da başkaca zorlayıcı nedenlerle topraklarında
eskisi gibi rahat yaşama olanağı kalmayan bir halkın veya halkların
başka yörelere veya ülkelere kendi kararlarıyla gitmeleri olayıdır.

- **SÜRGÜN**: İşgal edilen ülkedeki insanların tümüyle ve zorla
topraklarından çıkarılması ve başka yerlere gönderilmesi ve yerlerine
başka halkların yerleştirilmesi olayıdır.

- **SOYKIRIM (Jenosit)**: İşgal edilen topraklardaki halkları planlı
bir şekilde ve bir daha toparlanamayacak şekilde toptan yok etmek
ve yerlerine işgalcileri veya yandaşlarını yerleştirmek olayıdır.

İlk çağlardan beri uygarlık tarihinin ağırlık merkezlerinden biri
olan Akdeniz havzasının siyasi ve ekonomik hayatında, Kırım ve
Kafkasya'nın çok ayrı bir yeri bulunmaktaydı. Çar I.Petro'nun,
"Mümkün olduğu kadar Hindistan ve İstanbul'a yakın olmak gerekir.
Zira, buralara hükmeden dünyaya hükmeder" düşüncesini ortaya
attığı 1722'den beri yönetime gelen tüm Çarlar, bu amacı
gerçekleştirmek için en büyük engel olarak da Kuzey Kafkasya'yı
ve halklarını göremişlerdir.

Doğuya giden İpekyolu, stratejik geçitler ve kavşaklar batı için
ne kadar önemli ise, sıcak denizlere inmek isteyen Rus Çarlığı için
de aynı derecede önemliydi. Dolayısıyla, yüzyıllarca savaş ve
saldırılarına maruz kalmış Kafkas halkları için savaşların en kötüsü;

en yıkıcısı 16. yy.'da başlayıp 19. yy. boyunca süren ve sonuçları
bakımından bir **soykırım (jenosit)** niteliğinde olan Kafkas-Rus
Savaşları'dır. Modern silahlarla donanmış, sayıca üstün çarın orduyu
ile; tüm dünya tarafından yalnız bırakılmış, silah ve cephanesi
olmayan, sayıca az Kafkas halkları arasında süren bu savaş, neredeyse
eli silah tutan herkesin şehit olması sonucu büyük bir facia ile
sonuçlanmıştır.

Bu savaş sonrası Çerkesler, çar tarafından % 80'leri aşan bir
oranda sürgüne tabi tutulmuş ve anayurtlarını terk etmek zorunda
bırakılmıştır. Sonuçları itibariyle günümüz Çerkes toplumunun
konumunu belirleyen bu sürgün olayına kimileri "Göç", kimileri
"Büyük Göç", kimileri "Zorunlu Göç", kimileri "Tehcir" demişlerdir.
Feodal yapıda gerçekleşen değişiklikler yanında Ruslar tarafından
geliştirilen ve ortodoks kilisesinin de içinde bulunduğu idare tarzına
bağlı olarak, eski yaşam koşullarının kalmayışı sonucu kendi
iradeleriyle anavatanlarını terkedilenlerin sayısı da bir hayli olmakla
beraber, büyük bir çoğunluğu resmen topraklarından sürülmüştür.
Çerkesler'in tümüyle anayurtlarını terk etmelerinde, Osmanlı
İmparatorluğu'nun yeni asker ihtiyacı ve müslüman nüfusu artırmak
gibi nedenlerle geliştirdiği politikalar da önemli oranda etkili olmuştur.
Ancak, Çerkesler'in anayurtlarından koparılmasının ana nedeni,
çarlık Rusya'sının 21 Mayıs 1864'den sonra uyguladığı insanlık dışı
sömürgeleştirme ve sürgün politikasıdır.

Bu sürgün, 1859'dan sonraki savaşlarda uygulanan şekliyle ve
Batı Kafkas Cephesi'nin düşmesi ile Çerkes halkına çarlık tarafından
uygulanmış tam bir soykırım ve toplu bir katliamdır. Savaş sırasında
uygulanan yöntemlerin bir katliam olduğunu bizzat Rus tarihçileri
ve edebiyatçıları da yazmaktadırlar:

Kont Lev Tolstoy: "Köylere gece karanlığında dalivermek adet
haline gelmişti. Gece karanlığının örtüsü altında Rus askerlerinin
ikişer üçer evlere girmesini izleyen dehşet sahneleri öylesineydi ki,
bunları hiç bir rapor görevlisi aktarmaya cesaret edemedi..."

Rus Tarihçi Sulujyev: "Dağlılar teslim olmuyor diye biz davamızdan
vazgeçemedik. Silahlarını alabilmek için yansıyı kırmak gerekti. Kanlı
savaşta çoğu analar elimize geçmesin diye kendi çocuklarını
öldürüyorlardı. Bir çok kabile bu yüzden yok oldu..."

Rus Tarihçi Yd. Felisin: "Bu, gerçek ve acımasız bir savaştı. Yüzlerce
Çerkes köyü ateşe verildi. Ekin ve bahçelerini imha için atlara
çığnettik ve sonuçta bir harabeye dönüştü..."

Rus İ. Dzarov: "Osmanlı'ya göç etmek için yola çıkanların yarısı bile
oraya ulaşamadı. Bu denli bir perişanlık insanlık tarihinde çok azdır..."

Ünlü Rus Yazarı Puşkin: "Çerkesler bizden nefret ediyor. Çünkü
onları özgür yaylalardan attık. köylerini yaktık ve kabileleri
toptan yok ettik. Onlar eskiden Hıristiyan'dı, yeniden İncil ile
tanıştırmak lazım..."

Fransız gazeteci A. Fonvill: "Gemicilerin gözü doymuyordu. 50-60
kişilik gemiye 200-300 kişi alıyorlardı. Yanlarına aldıkları biraz su ve
ekmek 5-6 günü aşınca tüketiyor, açlıktan salgın hastalıklara
yakalanıyorlar, yolda ölüyor ve denize atılıyorlardı. 600 kişiyle yola
çıkın gemiden ancak 370 kişi sağ kalabilişti..."

Bu sürgün insanlık tarihinin gördüğü en büyük trajedilerden biridir. Yüz binlerce Kafkaslı vatanlarını savunurken; savaşlarda, sürgünde, sürgün yollarında, sürgün sonrası yeni yabancı topraklarda yaşamlarını yitmişlerdir. Bu sürgünde Çerkes halkı vatanından sökülüp atılmış, bölünmüş, parçalanmış ve yok oluşun eşğine itilmiştir.

21 Mayıs 1864...

Çarlık Rusyası, 300 bine yakın asker ve modern silahlarla saldırmaya karşın 1856 yılına kadar Kafkasya'ya tam hakim olamadı. Özellikle Batı Kafkasya'da direnişler son dönemde çok çetin geçiyordu. 1856'da Paris Konferansı'nda Osmanlı ve Avrupalı mütefikler tarafından Kafkaslılar yalnız bırakıldı. Paris Konferansı sonuçlarına göre Rusya, Kafkasya'da ne isterse yapabilecekti. 1859'da Şamil'in de teslim olmasıyla Doğu Kafkasya'da savaş hemen hemen bitmiş, Rusya bütün gücüyle Batı Kafkasya'ya saldırmaya başlamıştı. 1860-1864 yılları arasında (ki bu savaşlarda bütün Kafkas boyları yer almışlardı) Batı Kafkas Cephesi yeniden kurulmuş ve çok çetin çarpışmalar olmuştu. Çarlık acımasız bir vahşet uyguluyordu. Köyler yakılıyor, ekinler yok ediliyor, mallar yağmalanıyordu. Halkın direncini kırmak için çar orduları halkı sürgüne tabi tutuyor, geri dönüş umutlarını kırmak için, gözleri önünde köylerini yakıyordu. Boşaltılan topraklara Kazak ve Rus köylüleri yerleştiriliyordu.

Bir yandan süregelen savaş, bir yandan sürgünler ve soykırım, 1864 baharına kadar devam etti. 1864 Mayıs ayında her boydan Kafkas savaşçıları, Soçi yakınlarında Aybgo Suyu yakınlarında yeni bir cephe açtılar. 7-11 Mayıs tarihleri arasında Ruslar'a büyük kayıplar verdirdiler. Bunun üzerine Kafkasya'daki Rus birlikleri dört koldan bu son cepheye saldırdılar. Çerkes güçleri ağır top ateşi altında günlerce dayandılar... Hepsi şehit olana kadar...

Ve 1864 yılının Mayıs ayının 21. günü Rus orduları Soçi yakınlarında Kbaada çayırlarında (şimdiki adıyla Krasnaya Polyana) büyük bir zafer şöleni ve resmi geçit yaparak, Kafkasya'nın düşüşünü kutladılar. General Yevdokimov, Kafkasya sorununun bittiğini Çar'a müjdeliyor, dağların yüksek noktalarında direnişi sürdüren küçük grupların da takip edilerek yok edileceğini bildiriyordu.

Yevdokimov'a göre kesin çözüm, Çerkesler'in topraklarından sürülerek denizin öteki yakasına kovulmalarıydı. Kuban ötesinde kalan ve boyun eğen halk bile onun gözünde zararlı ve tehlikeliydi. Onların da sürülmeleri gerekiyordu.

Ve böylece... 1864 yılı, sürgünün en yoğun olduğu yıl olarak tarihe geçti. Lapinski'ye göre, 10 Temmuz 1864'e kadar 200 binden fazla Çerkes, gemilerle Osmanlı limanlarına taşındı. Tarihçilere göre, Çar ve komutanlarının emriyle 19. yy.'da Osmanlı topraklarına 1.600.000 civarında Çerkes sürgün edildi.

İşte 21 Mayıs 1864, Çerkes halkının belleğine böyle kazındı. Çar ve orduları için zafer, Çerkesler için acının, hüznün, sürülüşün, bölünmüşlüğün ve ölümün günü...

21 Mayıs'lar, her şeye rağmen Çerkes halkının yaşama direncinin ifadesidir. Direniştir, başkaldırır, diriliştir. Tüm zalimlere inat, Çerkesya'nın yeniden var olma mücadelesidir.

21 Mayıs'lar, halkımızın belleğine kazınan tüm bu acıları, savaşları insanlık dışı uygulamaları dünyaya haykırarak istediğimiz gündür.

21 Mayıs'lar dün, bugün, yarın perspektifinde ulusal-kültürel kimliğimizi yaşama ve yaşatma isteği ile geleceğe ışık tuttuğumuz gündür.

KADINLARIMIZA...

“

Saygın ve sevecen analarımız, bacılarımız!

Şu koca dünyada Çerkes halkı varolalberi ulusal ocağımızı tüttüren ateşimizi söndürmeyen, bebelerle analarımızı ilk dinleten ve öğreten, halkımızın törelerini, güzel değerlerini, yurt ve insan sevgisini onlara aşılayan aile mutluluğumuza, ulusal onur, gurur ve huzurumuza temel harcı olagelenler hep sizlersiniz; kadınlarımız analarımızdır.

Eşsiz Çerkes töremizin yurt sevgisinden sonra en anlamlı ve önemli ilkesi olarak kendini gösteren yaşam pratiği, kadına verilen değer ve ona gösterilen saygıdır. Bilge Nart yiğitlerinin içlerine sindirerek her zaman Seteney Guşe'ye danışma gereği duyuları, atalarımızın, (kadın lehine en önemli şeyden bile fedakarlık edilir, anlamında; kadını yücelten) "Bzlxuğhem pşerih xuşhane" söylemindeki anlayışın gereğidir. Erkeğin, evladın, köyün, hatta yurdun mutluluk ve esenliği, dün olduğu gibi bugün de kadının şiddetsiz ama sınırsız gücüne, tatlı diline, beşikteki nişanına, tükenmeyen sevgisine bağlıdır.

Dünyada darmadağın, kendi anlayışımızda bölük pörçük olduğumuz, büyük ulusların gölgeleri altında kaldığımız, pek çoğumuzun analarımızı, ulusal kültürümüzü ve değerlerimizi neredeyse kaybeder hale geldiğimiz, günümüzün bu acımasız ve karmaşık ortamında, halkımızın yeniden derlenip toparlanması, sağlıklı kuşaklar yetiştirilmesi, ulusal varlığın ve değerlerin korunması bakımından güvenilebilecek tek güç sizlersiniz, kadınlarımızdır!

Her zaman üzerimize titreyen analarımızdır.

Kendimizi ne denli büyük görsek görelim, ne denli yüksek makamlara ulaşmış olsak olalım, içimizde bir kadının, ananın hayat vermediği, onun beşikte kuduklamadığı kimse yoktur.

Ailede dünyaya gelen her bebeğin nasıl bir insan olacağı, en çok annesinin anlayışına, onun kalbinden verebildiği gönül sıcaklığına bağlıdır. Halkımızın varlığını sürdürmesi de yok olup gitmesi de, kahramanlar yetiştirmemiz de içimizden korkak birilerinin çıkması da sizin elinizdedir.

Dünya Çerkes Birliği III. Olağan Genel Kurul delegeleri olarak bizler, yukarıda belirttiğimiz ulusal kültürümüz, gelenek ve göreneklerimiz çerçevesinde, sizin gücünüze ve becerinize inanıp güvenerek, halkımız için bugüne değin yapageldiğiniz, halen de yapmakta olduğunuz büyük fedakarlıklar karşısında saygıyla eğilerek yalvarıyor ve diyoruz ki: "Şu yer yuvarlığının hangi köşesinde yaşıyor olursanız olunuz, ama analarımızı çocuklarımızın ağzından düşürmeyiniz! Zira hangi ulusal adla anılıyor olursa olsun, analarını kaybeden ulus, ulus kalmaz. Dikkat edin ve analarından yoksun kalan evlatlarınızın ahından kendinizi koruyun. Ulusumuzun huzurunda, herhalde cevabı ondan daha zor bir soru, cevabı ondan daha ödenemez bir suç düşünülemez.

Sizden, Çerkes ulusal onurumuzu yeni kuşaklara aktarmanızı diliyoruz, Zira, bizi diğer halklardan ayıran en belirlenmiş özelliklerden biri, kendine hakim olmayı bilmesi, güzel ve onurlu yaşama geleneği, özsaygısı, aynı saygıyı başkalarına da gösterebilmesidir. Sizler ve evlatlarınız, nerede doğmuş, nerede yaşıyor olursanız olunuz, şunu asla unutmayınız ki; dünya üzerinde "Bu benim atayurdumdur" diyebileceğiniz yegane toprak parçası Kafkasya'dır, Oşhamaxue'nin etekleridir, üç denizin çevrelediği vadilerdir. Sizleri hep kendi canından birer parça olarak gören soydaşlarımız, her zaman sizleri orada hasretle beklemektedir.

Şu koca dünyada adı hep iyilikle, saygıyla, onurla anılan kadınlarımız! Sizlere sesleniyor ve diyoruz ki; binlerce yıllık tarihinde kendi öz gücü ve kahramanlıklarına, bizleri bugünlere kadar getirmiş olan ecdadımıza layık olabilmek; birleşip bütünleşmiş, çoğalıp güçlenmiş, onlara layık yeni kuşaklar olarak tarihteki yerimizi yeniden alabilmek ve bu yeri koruyabilmek için tüm gücümüzü ve olanaklarımızı seferber edelim!

Bu konuda sizlere, yüce Tanrı'nın da yardımcı olmasını diliyoruz.

”

Dünya Çerkes Birliği III. Olağan Genel Kurul Delegeleri - Çerkesk, 26 Temmuz 1996

ANADİL

*Bir daha dünyaya gelseydim eğer
Herşeye yeniden başladım.
Dolaşırđım yeryüzünü adım adım
"Ölü dilleri" arardım.
Dağlara taşlara saçılmış
Eski sözcükleri toparlardım.
Boynumda hamayıl gibi "ha"
Adım Simurg, Soyadım Anka.
Gökyüzüne ağardım;
Kafdağının tepesine konar,
Küllerimden doğardım.
Kılavuzum olurdu Sosruko Nart.
Yoldaşım, kanatlı bir At.
Altımda Karadeniz, Akdeniz,
Dicle, Fırat.
Atlantis, Mu.
Arardım kökenimi, soyumu
Nereli ve
Kim olduğumu.
Terkimde Hatti, kucacımda Hitit,
Ne yitık Zebur,
Ne ahdi Atik,
Ne ahdi Cedid,
Ne Turu Sina'da Musa,
Ne çarmıhta İsa.
Damgalar,
Çivi yazıları,
Kil Tabletler...
ve, Tabula Rasa !
Afrika'dan, Asya'dan geçerdim.
Soluklanırdım Mezopotamya'da.
Rastırdım Nuh'a, Ağrı Dağı'nda.
Asma bahçelerinde Babil' in
Kan kırmızı şarapları içerdim,
Kan izlerini bulurdum Kabil'in.*

*Mısır'a sürerdim atımı sonra,
Nil nehrinde konuk olurdum firavunlara:
Siris, Osiris, Ra!*

*Seslerin resmini çizerdim duvarlara.
Do, si, la, sol, fa, mi, re
Ve yeni anlamlar biçimlere,
Üçgen, kare, daire.
Mavi, sarı, kırmızı...
Binlerce yıllık damgamızı
Vururdum tarihin yüreğine.*

*Ah, bir tek yitık sözcüğü bulsaydım eğer,
Çözülürdü dilimdeki düğümler.
Şimdi ne yapсам
Ne eisem nafile!*

Yabancılaştım artık kendime bile

*"Anadili giysisiymiş insan"ın.
Susa susa ben dilimi yitirdim.
Başka dillerden sözcükler giydim.*

*Şimdi ben,
Kırk odalı bir handa,
Kırk yamalı bir yorgan.*

*Şimdi ben,
Arapça anlayan,
Latince yazıp, Türkçe konuşan bir Pagan:
Anadilimi unutup,
Yadırgı dillere tapan.*

*Bağışla beni baba,
Bağışla, anayurdum!
Adıge gibi yaşamıyorum ama,
Artık, Adıgece düşünüyorum.*

*Anadilimi örtün üstüme,
Anadilimi örtün!
Çıplağım,
Üşüyorum...*

Çetin ÖNER

ANAYURT KAFKASYA DİASPORA VE BİRLİK...

Sürgün sonrası anayurtlarında kalanlar, kendi topraklarında yaşamının verdiği doğal ulusal dirençle tüm zorluklara, baskılara, sayısız azlıklarına rağmen ulusal yaşamlarını korumayı ve geliştirmeyi başardılar. 1917 Sovyet devriminden bugüne, değişik tarihlerde Kafkasya'da Abhazya, Adıgey, Karaçay - Çerkes, Kabartay - Balkar, Kuzey-Güney Osetya, Çeçen, İnguş ve Dağıstan Cumhuriyetleri kuruldu. Sürgün anayurttan ayrı diaspora yaşamını oluşturdu. Osmanlı topraklarına dağıtık bir biçimde yerleştirilen Çerkesler, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasıyla ikinci bir parçalanma yaşadılar.

Çerkesler Türkiye, Suriye, Ürdün, İsrail, Balkan ülkeleri başta olmak üzere 40'tan fazla ülkede yaşam savaşı verdiler. Topraklarından sürülmüş, vatanlarını kaybetmiş bir halkın toprağa bağlanma isteği ile yerleştirildikleri bu ikinci yurtlarını kendi vatanları gibi koruyup savundular. Türk Kurtuluş Savaşı'nda da aktif rol oynayarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu uğruna canlarını verdiler. Türkiye'nin kalkınması ve yükselmesi için her alanda üstlendikleri görevleri başarı ile gerçekleştirerek örnek yurttaşlar oldular.

Çerkesler, ulusal-kültürel varlıklarını geleneksel kalıpları içerisinde sürdürüp, kültür dernekleri çerçevesinde korumaya ve geliştirmeye çalıştılar. Muhaceret yaşamında tek örgütlenme biçimi olarak seçilen kültür derneklerinin kurulması, 1908 Meşrutiyeti sonrası **Çerkes Teavün Cemiyeti** ile başladı. Kafkas Kültür Dernekleri, ilk kuruldukları dönemde birbirinden bağımsız faaliyet göstermişlerdi. Ancak, 1978'den sonra, sorunlara ortak çabalarla daha köklü çözüm üretme isteği ve bilinci, derneklerarası toplantıların düzenlenmesine, merkezi örgüt arayışlarının başlamasına neden olmuştur.

Sonuçta; 1991 yılında **KAF-KUR** ile yola çıkmış, 1993 yılı Nisan ayında **KAF-DER** ve 2003 yılı Temmuz'unda da **KAF-FED** hayata geçirilmiştir. Türkiye'de bu yapılmalar oluşurken, 1991 yılı 20 Mayıs'ında, anavatanda ve dünyanın değişik ülkelerinde kurulu Kafkas derneklerinin önemli bölümünü tek çatıda birleştiren **DÜNYA ÇERKES BİRLİĞİ** Nalçık'de kurulmuştur.

Dünya Çerkes Birliği'nin girişimi sonucu Kabardey Balkar, Karaçay Çerkes ve Adıge Cumhuriyetleri'nin parlamentoları, **21 Mayıs**'ı resmi olarak "**Ulusal Yas Günü**" ilan ettiler. Artık bütün dünyada Çerkesler, 21 Mayıs'larda anma günleri düzenliyorlar, Kafkas halklarını ulusal-kültürel yok oluş sürecine iten "**Büyük Kafkas Sürgünü**"nü ulusal ve uluslararası kamuoyuna anlatarak, bu soykırımı unutturmamaya çalışıyorlar.

Bu doğrultuda en önemli güç, birliktir. Diasporada birlik, diaspora ülkeleri arasında birlik, Kafkasya'da birlik...

Ve nihayet diaspora ve Kafkasya'nın birliği, Dünya Çerkes Birliği'nin kazanımları, kuşkusuz bu birliğin güç ve öneminin en önemli işaretidir. Bu birlik sonucu, Çerkesler'e "**SÜRGÜNDEKİ ULUS**" statüsü verilmesi ve "**ÇİFTE PASAPORT**" hakkının sağlanması için, 1997 yılında UNPO'dan bir karar çıkartılmış ve bu karar

Birleşmiş Milletler aracılığıyla Rusya Federasyonu'na bildirilmiştir.

Dönemin Rusya Federasyonu Başkanı Boris Yeltsin, sürgünün 133. yılı münasebetiyle yayınlamış olduğu mesajda; Rus Çarlığı tarafından Çerkesler'e soykırım uygulandığını, iradeleri dışında vatanlarından uzaklaştırıldıklarını kabul etmiş, sürgündeki Çerkesler'in anayurtlarına dönebileceğini söylemiştir. Ne varki, bu açıklama sözde kalırken, bugüne kadar ilerisi için ümit verici bir adım atılmadığı gibi, Rusya vatandaşlık yasasında yapılan son değişikliklerle kısmi bir gerileme bile söz konusu olmuştur. Sadece yasanın 6. maddesinin 4. bendinde "**Rusya Federasyonu'ndan geçici ikamet almak isteyenlerin, İçişleri Bakanlığı'nın bölge birimine dilekçeyle başvurabileceği gibi, buldukları ülkedeki Rusya Federasyonu'nun diplomatik temsilciliklerine, konsolosluklarına dilekçeyle yapacakları başvurularda, 6 aylık süre içerisinde kendilerine, ikamet izninin kabulüne ve reddine ilişkin yetkili organ tarafından cevap verilir**" denmiş olması, geçici ikamet almak için kısmi bir kolaylık getirmiştir.

Kafkas halkları, dünyanın neresinde yaşıyor olurlarsa olsunlar, kültürel ve etnik kimliklerini yaşatma ve koruma çabaları ile Kafkas cumhuriyetlerinin siyasal geleceklerinin; Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi, Helsinki Nihai Senedi, AGİT Paris Şartı ve henüz tasarı halindeki Geri Dönüş Hakkı gibi uluslararası antlaşma ve sözleşmelerle kişi ve toplumlara tanınan haklar çerçevesinde değerlendirilmesini, kazanılmış hak ve statülerden vazgeçilemeyeceğinin bilinmesini istemektedirler.

Dünya Çerkes Birliği, 21 Mayıs Bildirgesi'nde tüm Çerkesler'e şöyle sesleniyordu: "**Tarih, Çerkes ulusunun geleneksel düzenini bozmuş, manevi köklerini parçalayarak dünya dağıtmıştır. Bugün, Çerkes halkının yeniden canlanması, maddi ve manevi birliğin sağlanması en önemli amaç olmalıdır.**"

